

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_MAT_371
Předmět:	Matematika
Tematický okruh:	Funkce
Autor, spoluautor:	Mgr. Karel Petřík
Název DUMu:	Vlastnosti funkce
Pořadové číslo DUMu:	11
Stručná anotace:	Prezentace popisuje způsob určování vlastnosti funkcí, které je zde názorně předvedeno na některých jednodušších funkcích.
Ročník:	2.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch
Metodický pokyn:	Při úkolech žáci pracují samostatně, výsledky jsou postupně kontrolovány a opravovány, aby žáci nepracovali s případnou chybou. Žáci použijí snímky prezentace označené Opakování k ověření pochopení určování vlastností funkcí u nejjednodušších funkcí.
Výsledky vzdělávání:	Žák rozpoznají některé vlastnosti funkce, pochopí způsob jejich určování u nejjednodušších funkcí.
Vytvořeno dne:	7. 9. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Vlastnosti funkcí

U funkcí budeme určovat tyto vlastnosti:

- **$D(f)$, $H(f)$,**
- **MIN, MAX, omezenost,**
- **průsečíky s osami,** (viz lineární fce)
- **určení monotonie,**
- **zda je lichá, sudá, prostá.**

Některé vlastnosti se naučíme určovat z grafu funkce, některé si řekneme, až budeme probírat jednotlivé typy funkcí.

Definiční obor, obor hodnot

Definiční obor jsme již určovali v předchozích hodinách z předpisu funkce, nyní si ukážeme **určení $D(f)$ a $H(f)$ z grafu funkce.**

Pro připomenutí:

Mějme funkci $f: y = f(x)$

(kde je každému číslu x přiřazeno právě jedno číslo y)

– $D(f)$ je množina všech hodnot x ,

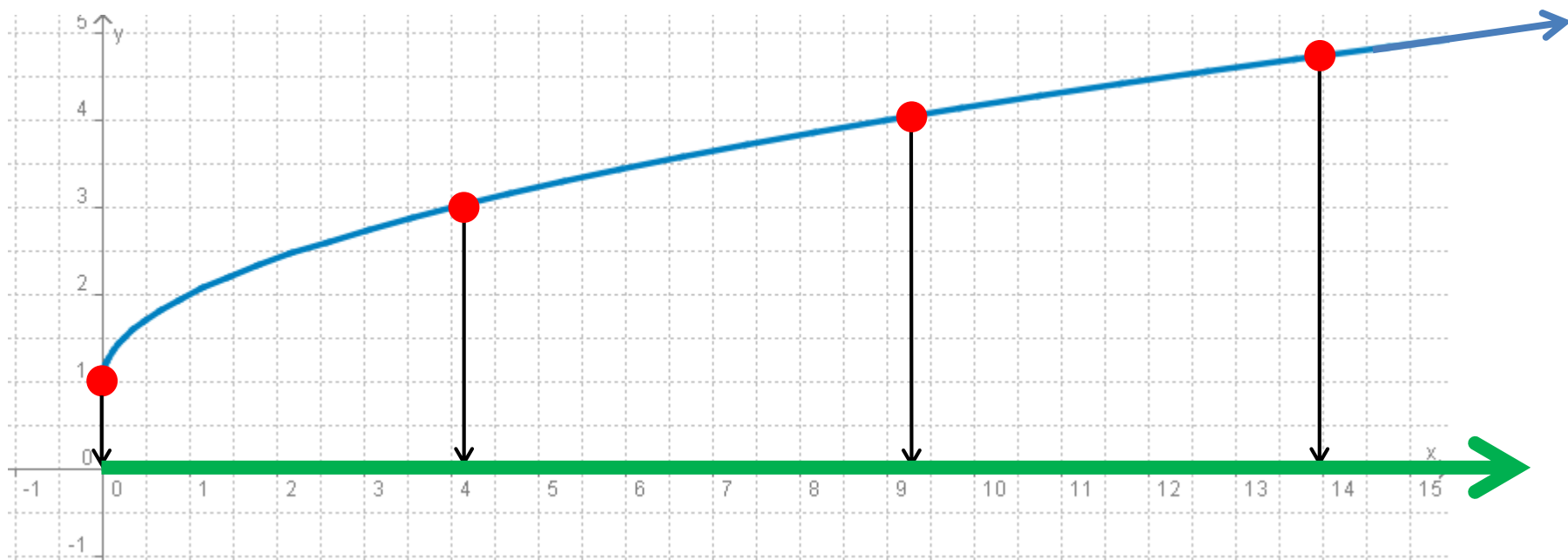
(určujeme na ose x)

– $H(f)$ je množina všech hodnot y .

(určujeme na ose y)

Definiční obor

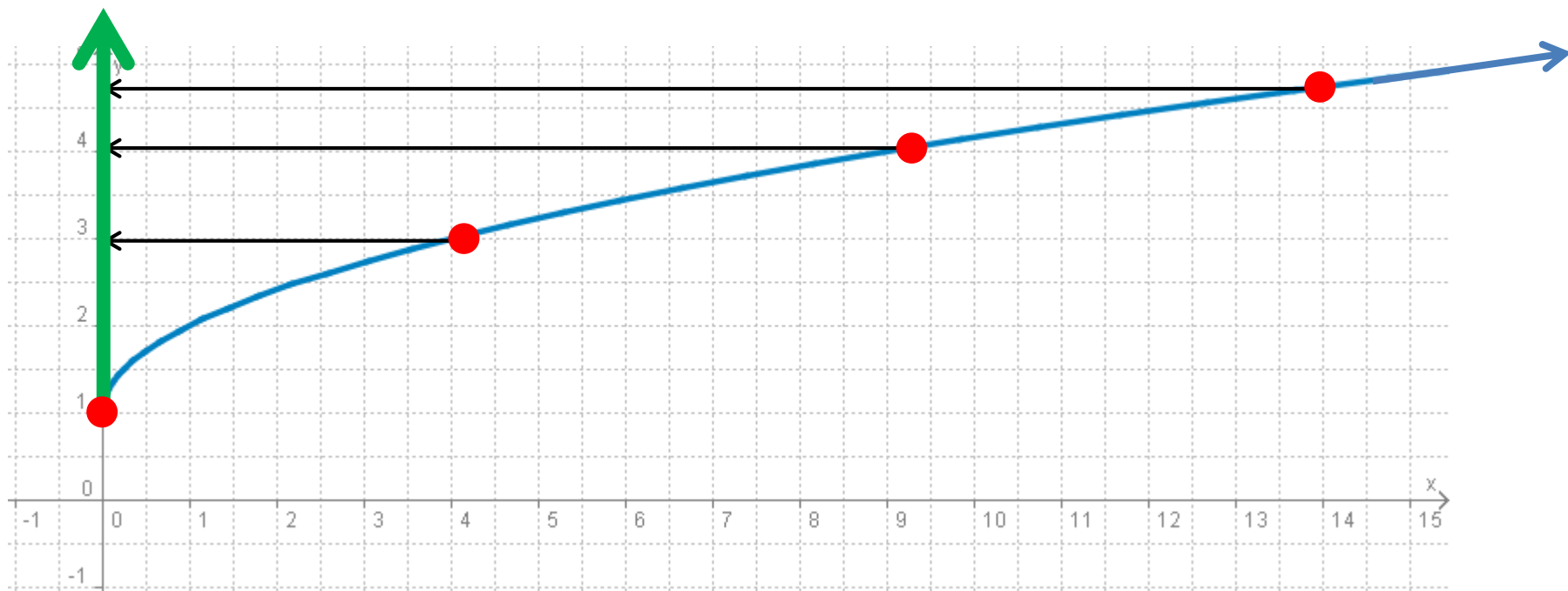
Definiční obor určíme tak, že pro celý graf určíme (zakreslujeme) odpovídající hodnoty **na ose x** a zapíšeme jej pomocí množiny či intervalu.

$$D(f) = \langle 0, \infty \rangle$$

Obor hodnot

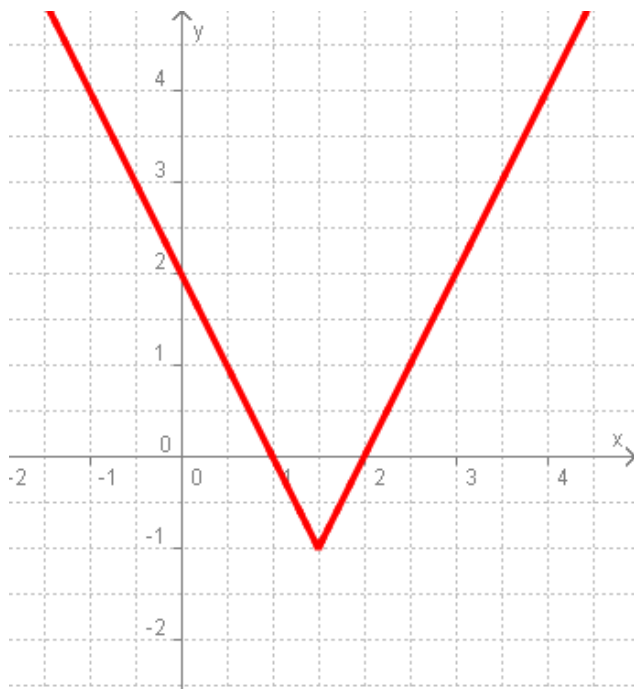
Obor hodnot určíme tak, že pro celý graf určíme (zakreslujeme) odpovídající hodnoty **na ose y** a zapíšeme je pomocí množiny či intervalu.

$$H(f) = \langle 1, \infty \rangle$$

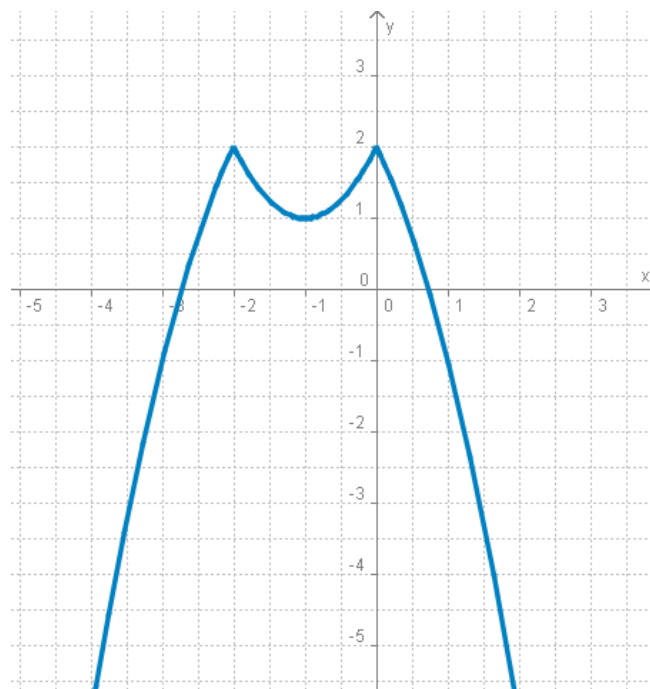
Příklad

Určete $D(f)$ a $H(f)$ u zadaných funkcí.

$$D(f) = \mathbb{R}$$

$$H(f) = \langle -1, \infty \rangle$$

$$D(f) = \mathbb{R}$$

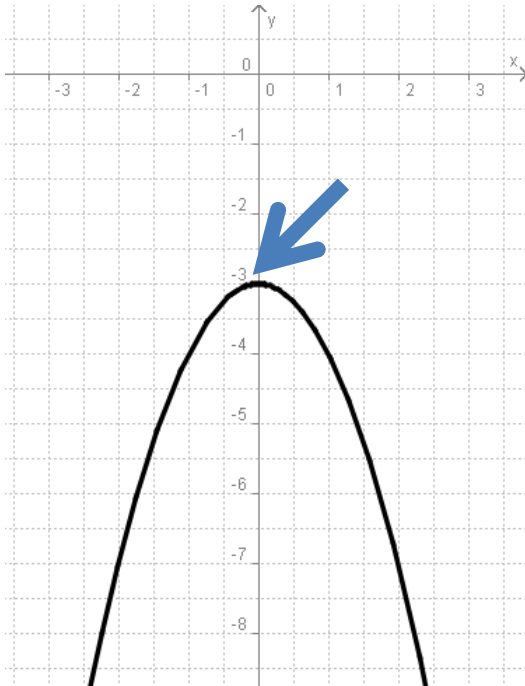
$$H(f) = (-\infty, 2)$$

Minimum, maximum, omezenost

Tyto vlastnosti určíme z grafu funkce:

- **MINIMUM** je bod grafu, pod který již nezasahuje žádná jiná část grafu,
  - má-li funkce minimum, je zdola omezená.
- **MAXIMUM** je bod grafu, nad který již nezasahuje žádná jiná část grafu,
  - má-li funkce maximum, je shora omezená.
- **OMEZENÁ FCE** je funkce, která je omezená shora i zdola.

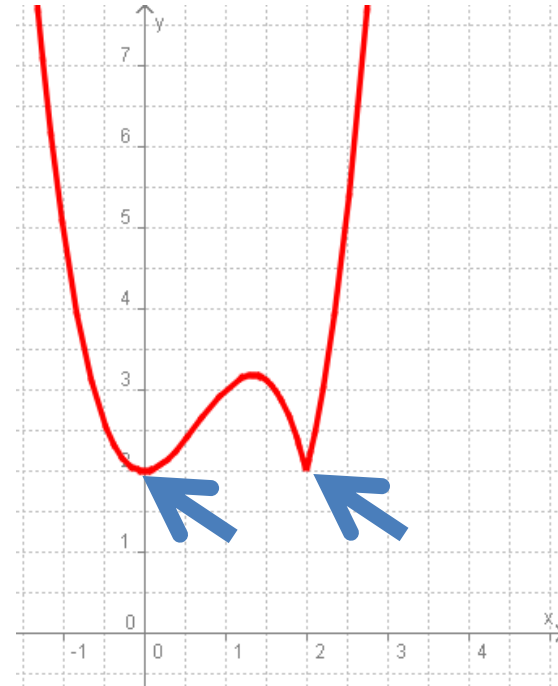
Minimum, maximum, omezenost

MAX [0, -3]

Pro hodnotu $x = 0$ nabývá funkce maximum $y = -3$.

FUNKCE SHORA OMEZENÁ

MIN1 [0, 2], MIN2 [2, 2]

Pro hodnotu $x = 0$ nabývá funkce minimum $y = 2$.

Pro hodnotu $x = 2$ nabývá funkce minimum $y = 2$.

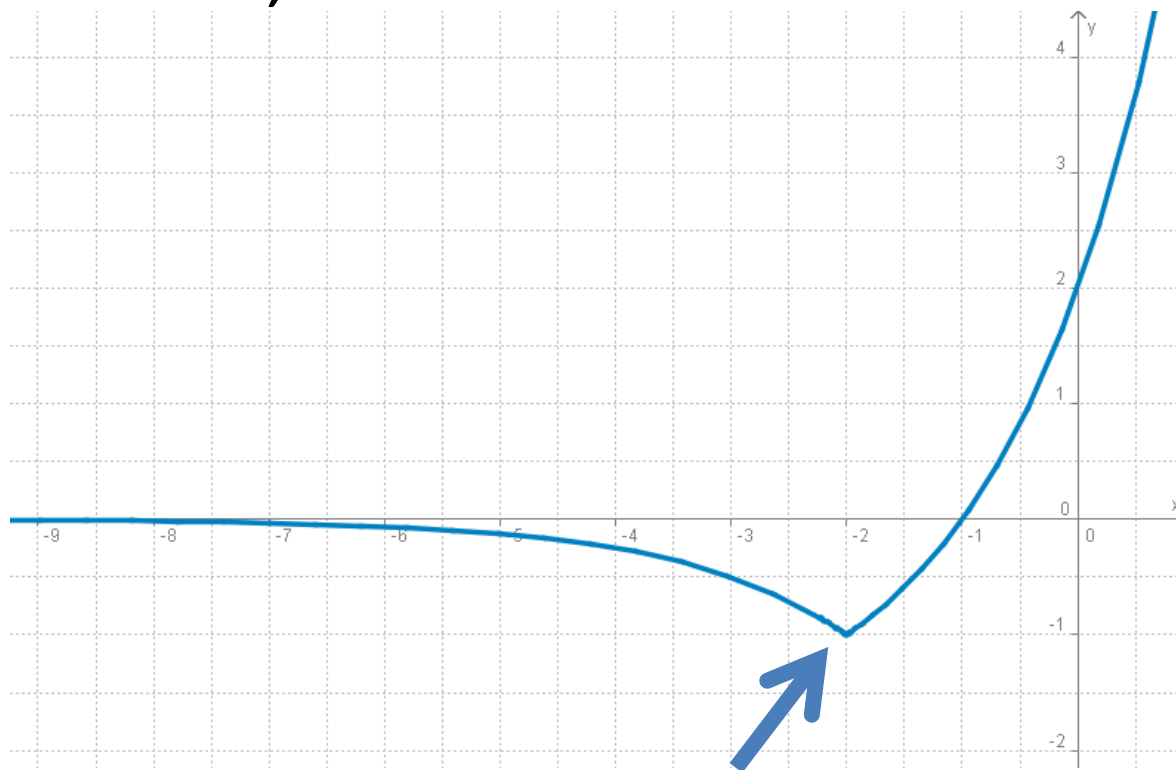
Funkce má dvě minima.

FUNKCE ZDOLA OMEZENÁ

Příklad

Určete minima, maxima a omezenost funkce.

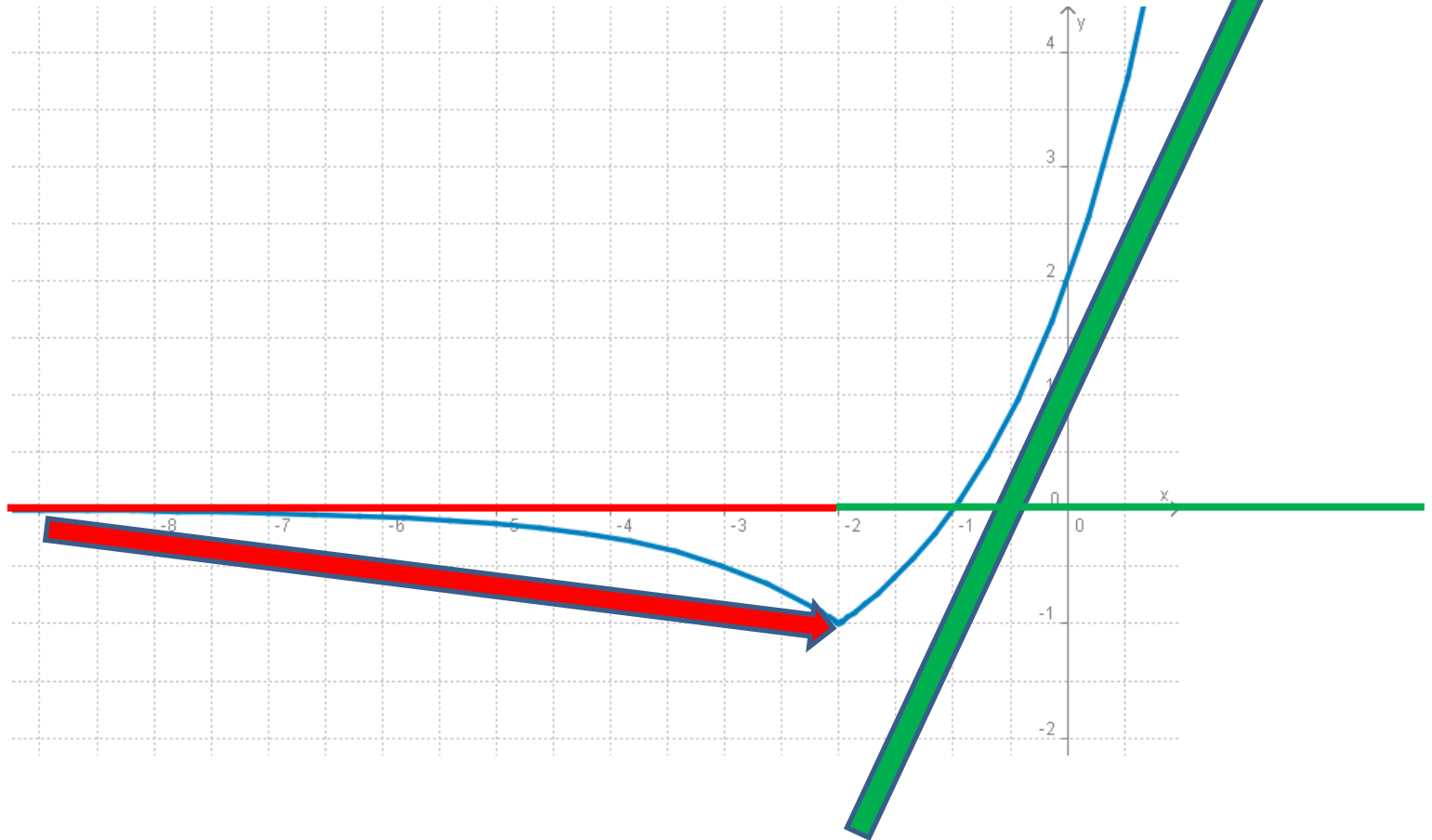
**Funkce nabývá minima v bodě $[-2, -1]$
(neboli: funkce nabývá pro $x=-2$ minima -1).
Funkce je zdola omezená.**

Monotonie

Funkce může být v intervalu:

- rostoucí,
- klesající,
- nerostoucí (tj. klesající nebo konstantní),
- neklesající (tj. rostoucí nebo konstantní).

Monotonie

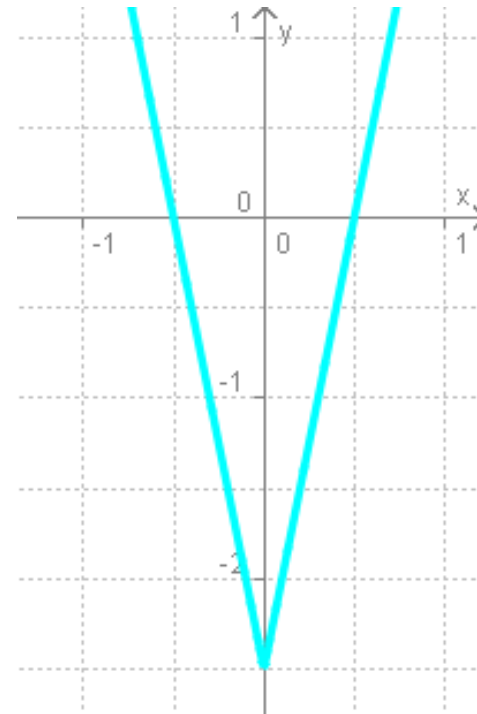
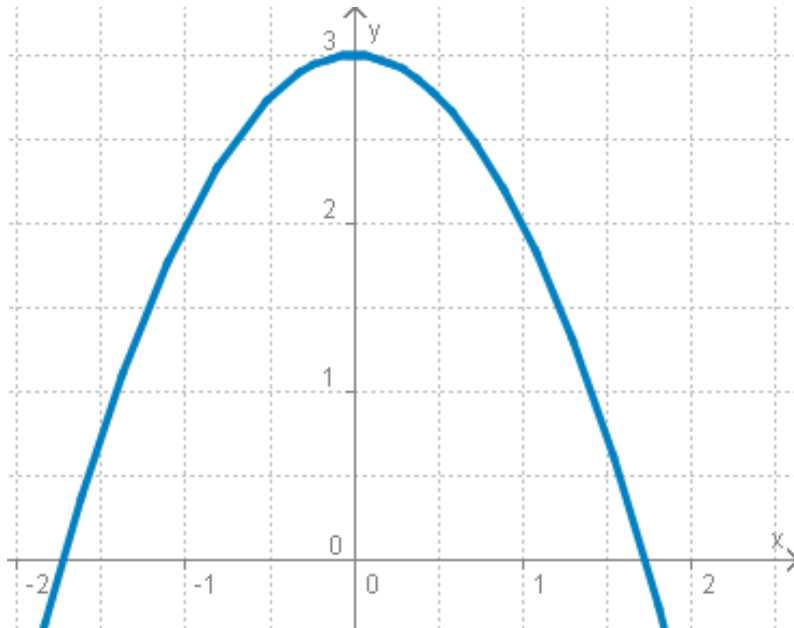

Klesá na intervalu $(-\infty, -2 >$

Roste na intervalu $< -2, \infty)$

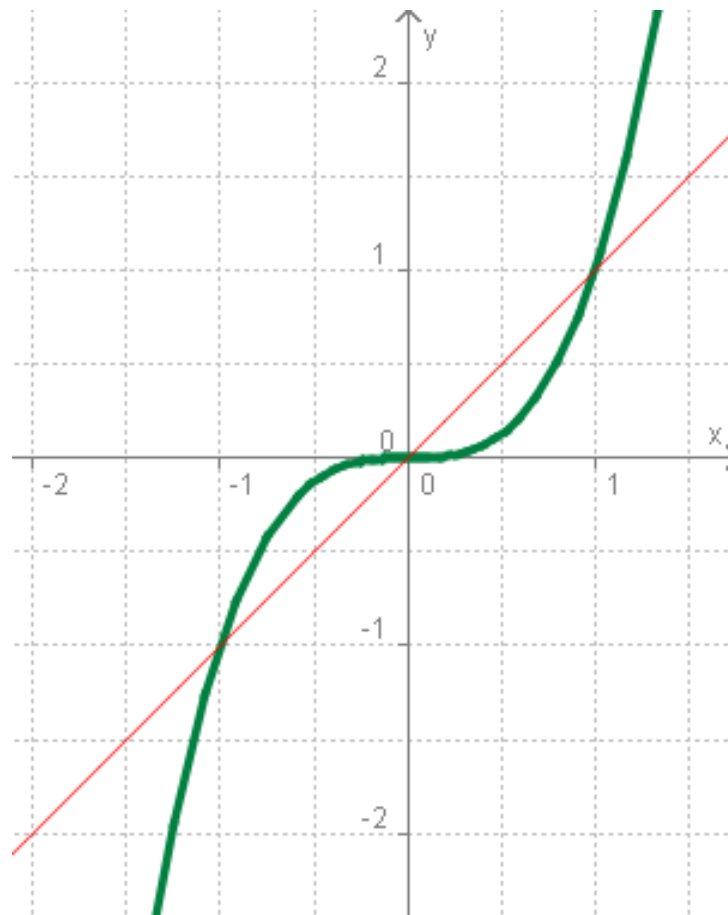
Sudá, lichá, prostá funkce

- **Sudá funkce má osově souměrný graf přes osu y .**

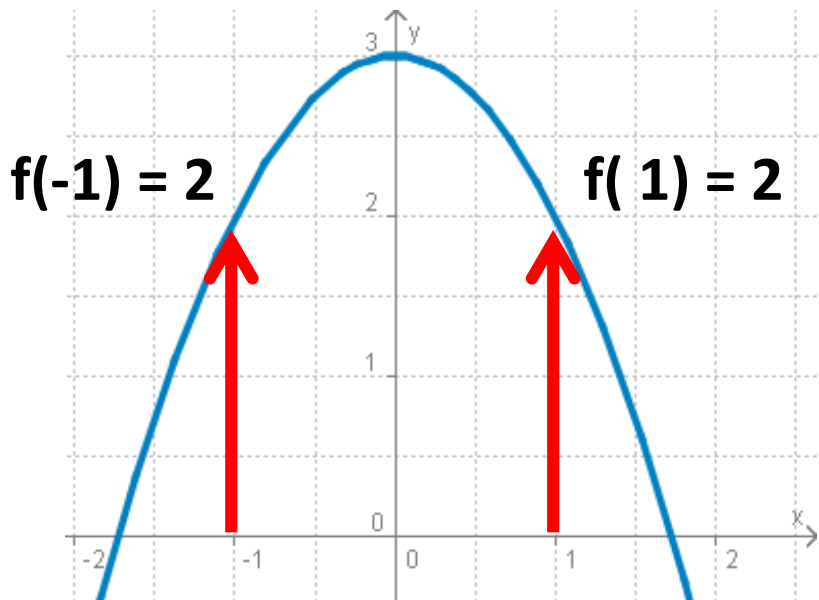
Sudá, lichá, prostá funkce

- **Lichá funkce má graf středově souměrný přes počátek $O[0,0]$.**

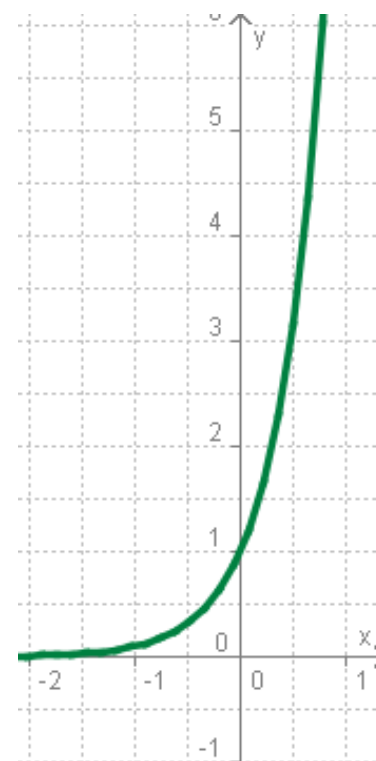

Sudá, lichá, prostá funkce

- Prostá funkce je taková, pro jejíž každé dvě různé hodnoty x_1, x_2 jsou různé hodnoty y_1, y_2 .

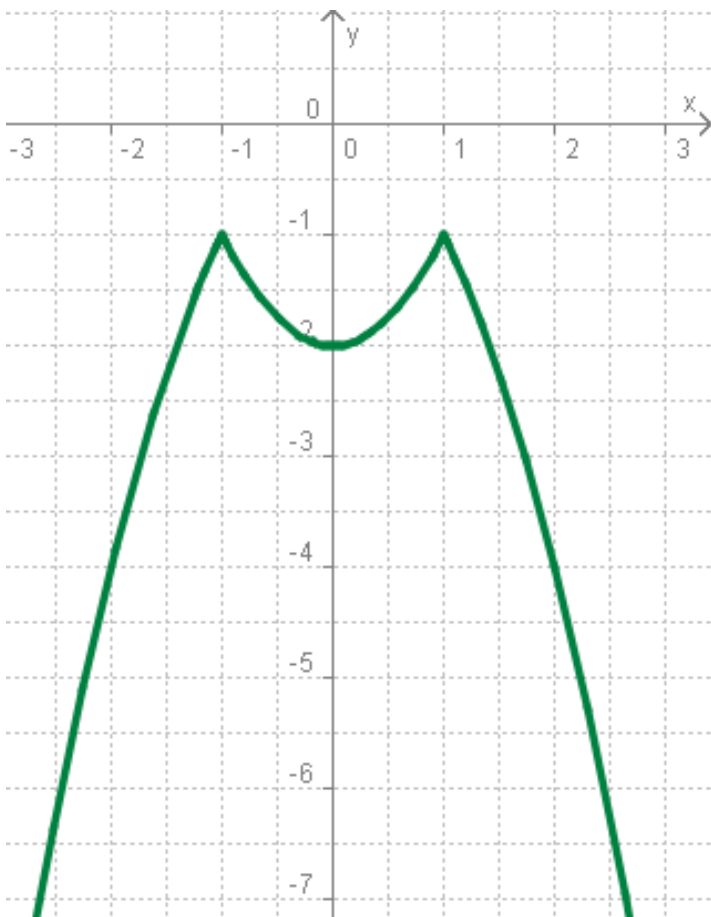
funkce není prostá

prostá funkce

Opakování

Určete vlastnosti zadané funkce.

Řešení:

- $D(f) = \mathbb{R}$
- $H(f) = (-\infty, -1 >$
- maximum $y=-1$ nabývá pro $x = -1$ a pro $x=1$; je shora omezená
- funkce roste v intervalech $(-\infty, -1 > \cup < 0, 1 >$
- funkce klesá v intervalech $< -1, 0 > \cup < 1, \infty)$
- funkce je sudá, není prostá

Řešení

Literatura

- POLÁK Josef. *Přehled středoškolské matematiky*. 8. vydání. Praha: Prometheus, 2003, s. 117-122. ISBN 80-7196-267-8.